

За висотюрослин на 20-й день післяскошування стандарт (38,4 см) перевищили такі зразки: 'Піщаний покращений' (UJ0800006, KAZ) – 41,7 см, 'Кіровоградський 27' (UJ0800031, UKR), 'Смарагд' (UJ0800138, UKR) – 39,8 см, дикорослий з Казахстану (UJ080009) – 39,2 см.

Насіннева продуктивність кормових культур є важливим фактором збільшення їх посівних площ. Тому поряд з кормовими перевагами насіннева продуктивність також відіграє важливу роль. Урожай насіння еспарцет піщаний сформував на першому році життя. Збір урожаю насіння проводили у I декаді серпня. За показником урожайності насіння стандарт (50,0 г/м²) перевищили зразки: 'Піщаний покращений' (UJ0800006, UJ0800007, KAZ), дикорослий з Казахстану (UJ080009) – 65,7 г/м², дикорослий з Казахстану (UJ080008) – 74,2 г/м², 'Піщаний 2' (UJ0800010, KAZ) – 71,4 г/м², дикорослі з України (UJ0800014, UJ0800041) – 62,8–54,2 г/м².

Показник маси 1000 насінин був вищим, ніж у стандарту (19,1 г) у зразків: дикорослий з України

(UJ0800041), 'Гібрид 109' (UJ0800042, UKR), 'Гібрид 9' (UJ0800015, UKR) – 20,0 г, дикоростучих з України (UJ0800119, UJ0800120, UJ0800122, UJ0800124, UJ0800125) – 22,2 г.

Таким чином, у результаті вивчення матеріалу еспарцету піщаного виділено зразки, які виділилися за комплексом господарсько-цінних ознак:

- висота травостою, урожайність зеленої маси, залистяність: дикорослі з Казахстану (UJ080009, UJ0800013), дикорослі з України (UJ0800125, UJ0800126), 'Смарагд' (UJ0800138, UKR), 'Витязь' (UJ0800123, UKR);

- урожайність насіння, маса 100 насінин: дикорослий з Казахстану (UJ080009), дикорослий з України (UJ0800041).

Виділені джерела рекомендуються для подальшого вивчення як перспективний матеріал для використання у селекційних програмах при створенні нових сортів еспарцету піщаного.

УДК 635.262:631.524:551.515

Кубрак С. М.*, кандидат с.-г. наук, доцент кафедри генетики, селекції і насінництва сільськогосподарських культур

Сич З. Д., доктор с.-г. наук, професор кафедри генетики, селекції і насінництва сільськогосподарських культур

Білоцерківський національний аграрний університет

*e-mail: kubraskweta@ukr

ГОСПОДАРСЬКО ЦІННІ ОЗНАКИ ЧАСНИКУ ОЗИМОГО В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНИХ ПОГОДНИХ УМОВ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Відсутність в Україні достатньої кількості високоврожайних та адаптованих до певних умов вирощування сортів часнику озимого призвела до дефіциту його продукції на внутрішньому ринку. Вирішити цю проблему можна за рахунок впровадженням у виробництво українських адаптованих місцевих форм та клонів, які часто з успіхом вирощуються фермерами з різних регіонів країни. Однак, такі зразки мало вивчені, а їх впровадження у виробництво потребує додаткових досліджень. Цей напрям досліджень важливий як для товарного виробництва, так і організації насінництва садивного матеріалу.

Багаторічні дослідження, які проведені в 2022–2025 роках, були спрямовані на визначення перспективних сортів, клонів та місцевих форм озимого часнику за такими критеріями: тривалість вегетаційного періоду, маса головки, кількість зубків, врожайність і товарність у посушливих умовах Правобережного Лісостепу України. Зібрано і вивчено 65 зразків.

Аналіз отриманих даних показав, що місцева форма 8 із Запорізької області мала найкоротший вегетаційний період – 104 доби. Варіант 9 із тієї ж області сформував найбільші головки масою 63 г і забезпечив найвищу врожайність – 13,4 т/га, тоді як контрольний сорт 'Трен' продемонстрував дещо нижчий показник – 11,8 т/га. Найнижча врожайність була відзначена у місцевої форми 13 (Черкаська область) – 7,1 т/га. Найбільша частка товарних головок спостерігалася у варіантів 6

(Дніпропетровська область), 8 і 9 (Запорізька область). Цей показник складав тут відповідно 76%, 75%, 76%. Щодо адаптації до умов перезимування і тимчасових посух Правобережного Лісостепу, то найкращі результати спостерігали від зразка 1, що походив із Київської області, з коефіцієнтом екологічної стабільності Левіса 1,3. Найбільш чутливими до екологічних факторів виявилися варіанти 10 (Чернігівська область), 14 (Черкаська область) та 6 (Дніпропетровська область) з показником Левіса 1,7. Під час досліджень також було виявлено варіативність за кількістю зубків у головках. Найменша їх кількість (5 зубків) була виявлена у форм 2 (Київська область), 4 (Кіровоградська область), 11 (Чернігівська область), а також у форм 13 і 14 (Черкаська область). Натомість, найбільше зубків фіксували у варіантів 10 (Чернігівська область) та 12 (Житомирська область), відповідно 10 і 8 штук.

Отже, у результаті проведених досліджень виділено озимі місцеві форми часнику, які вирізняються коротким вегетаційним періодом, великою масою головки, малою кількістю зубків і підвищеною врожайністю в посушливих умовах Правобережного Лісостепу України. Найкращі результати за масою головки (63 г) та врожайністю (13,4 т/га) показав зразок 9 із Запорізької області. Його товарна врожайність склала 76%. Найбільш ранньостиглою виявилась місцева форма 8 із Запорізької області із тривалістю вегетаційного періоду 104 доби. Найменше зубків сформував зразок 4 із Кіровоградської області – 4 штуки.